

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:

Barcelona. - Riera Alta, 61

P R E U :

Número corrent	20 cèntims.
Número atrassat	30 »
Subscripció anual.	10 pessetes.

S U M A R I

Els mesos de l'any, pàg. 2. — Catalans notables, pàg. 3. — Folklore de la Pagesia, pàg. 6. — Fets històrics, pàg. 9. — Pàgina festiva, pàg. 11. — Nostra premsa, pàg. 12. — Antologia poètica, pàgina 14. — Gràfic, pàg. 16. — El llac de Puigcerdà, pàg. 17. — Gràfics, pàg. 18. — Endevinalles, pàg. 19. — Bach de Roda, pàg. 20. — Rondalla, pàg. 23. — Dues popularíssimes locucions, pàg. 24. — Santuari de la Mare de Déu de la Misericòrdia, pàg. 27. — Gràfic, pàg. 31.

Els mesos de l'any **FEBRER**

PER A PASSAR L'ESTONA...

LES dones que naixen pel febrer solen ésser molt belles. Tenen un seny segur i un cor bo; són propenses a l'economia i a l'estalvi; això fa que sovint caiguin en avarícia. Són mullers fidels.

Els homes són d'una mena de manera impressionables i volubles; són espiritualistes i amen allò misteriós. Són entusiastes, emprenedors, plau-los el joc, no pas per cobejança, ans més aviat pel goig de rebre emocions. Són ambiciosos, però també indecisos. Són ingenus cor-oberts en sentiments i en paraules, servicials, però cauen fàcilment en còlera i exageracions.

CATALANS NOTABLES

Joan Prim i Prats

VA nàixer el dia 6 de desembre de 1814 a la ciutat de Reus, fill del notari don Pau i de la seva muller donya Teresa.

En 1833, quan tenia 19 anys, ingressà al batalló anomenat *Tiradores de Isabel II*; en 1836 és capità; a l'any següent s'apodera d'una bandera enemiga i assoleix la creu llorejada de Sant Ferran de primera classe; el general Valdés, el nomena coronel i li concedeix altra creu de Sant Ferran de primera classe; i el 4 de febrer de 1840 ascendeix a tinent coronel major.

Fou diputat per Tarragona en 1841; nomenat Governador militar de Madrid en 1843. El Govern premià els

seus mèrits atorgant-li el títol de Comte de Reus i vescomte del Bruc.

Declarada Isabel II major d'edat, marxà a l'estranger no tornant fins l'octubre de 1844, i aleshores Narvàez el

El general Prim. Episodi a la batalla de Tetuan (4 de febrer 1860). De la pintura de Francesc Sans que hi havia al Saló de Sant Jordi de la Diputació.

condemnà a 6 anys de presó dels quals després obtingué indult.

Viatjà per França i Anglaterra.

En novembre de 1847, exercí el càrrec de capità general de Puerto Rico, fins al setembre de 1848.

A principis de 1850 va ésser elegit diputat per Vic i en 1851 per Barcelona.

En declarar-se, l'any 1859, la guerra amb l'Imperi del Marroc, Prim fou destinat a les operacions militars. El dia 4 de febrer de 1860, com a cap dels voluntaris catalans, obtingué una gran victòria en la cèlebre batalla de "Castillejos". Degut a aquest triomf, se li concedí el títol de marquès de Castillejos.

En 1866, fracassada la intentona revolucionària, Prim va retirar-se a Portugal.

En 1868 pren part activa en el pronunciament de Càdiç i forma part del Govern provisional amb Topete i Serrano, com a Ministre de la Guerra. Després, ja President del Consell, per a bé del seu país, proposa un rei, que és el Duc d'Aosta, a qui les Corts voten.

Així és que el dia 30 de desembre de 1870, desembarca el rei Amadeu a Cartagena, i el mateix dia, Prim i Prats moria a Madrid, víctima d'un atemptat.

El general Prim
a la batalla de «Castillejos».

Folklore de la Pagesia

Influència del temps

(Continuació)

Les tempestats a l'hivern no prometen res de bo:

Si trona a l'hivern,
prepara pa per vuit dies;

ço que vol dir que farà molt mal temps.

Per la Concepció,
fa el fred majô.

En canvi, la neu és bon senyal:

Nadal never,
blat al graner.

Després de la morella, de la qual ja es diu:

Morella,
no et fiïs d'ella.

El vent que té més mala anomenada és la tramuntana:

Tramuntana,
bergantana;

que vol dir igual que meixanta, dolenta.

Tramuntana no té abric,
home pobre no té amic.

Vent de dalt?
Mal!

Estan bé els vents, però tenen hores i èpoques:

Marinada d'hivern,
dia d'infern.

Any de ponent,
any dolent.

De ponent,
ni vent ni gent.

Dit també així:

De ponent,
ni bon vent
ni bona gent.

Per la qual cosa s'ha de desitjar que bufi:

Al dematí, el vent serè;
a les deu, la tramuntana;
a migdia, vent de dalt,
i a la tarda, marinada.

Encara que sigui veritat que:

Si hagués de ploure a gust de tothom,
no plouria mai,

i que:

Quan plora el regadiu,
el secà riu;

Déu ha fet bé les coses, i, en conseqüència:

Cada gota que plou,
té on caure.

O, com es diu en la cançó,

Les gotes del cel, quan cauen,
totes saben on anar.

D'aquí, que, fent tan bé l'aigua del cel en començar l'any, són molts els que tracten d'inquirir en quins mesos vindrà la pluja, fent el calendari de la ceba i el fan així:

La nit de Sant Silvestre, posen dotze clofolles de ceba arrengherades, una per a cada mes, amb un pessic de sal a dintre. A l'endemà al matí, en les unes la sal és més humitejada que no pas en les altres. Diu que plourà aquells mesos en què s'ha liquidat més la sal posada en les clofolles de ceba.

Altres segueixen un procediment distint per a tenir una avançada dels mesos plujosos. Anoten acuradament el temps que fa durant els dotze primers dies de l'any, i així, si el dia de Cap d'any ha anat ras, no plourà en tot el gener; si el dia 2 hi ha hagut boira humida, plourà quelcom pel febrer; si el dia 3 fa vent, vents farà pel març; si plou el dia 4, l'abril serà plujós, i així amb els altres mesos.

De totes maneres, és creença general que

El mal any,
entra nedant;

i que

Hivern plujós,
estiu abundós.

Equivalen a aquest altre:

Hivern fangós,
juny granellós;

igual per igual que

Any plujós,
pagès ociós;

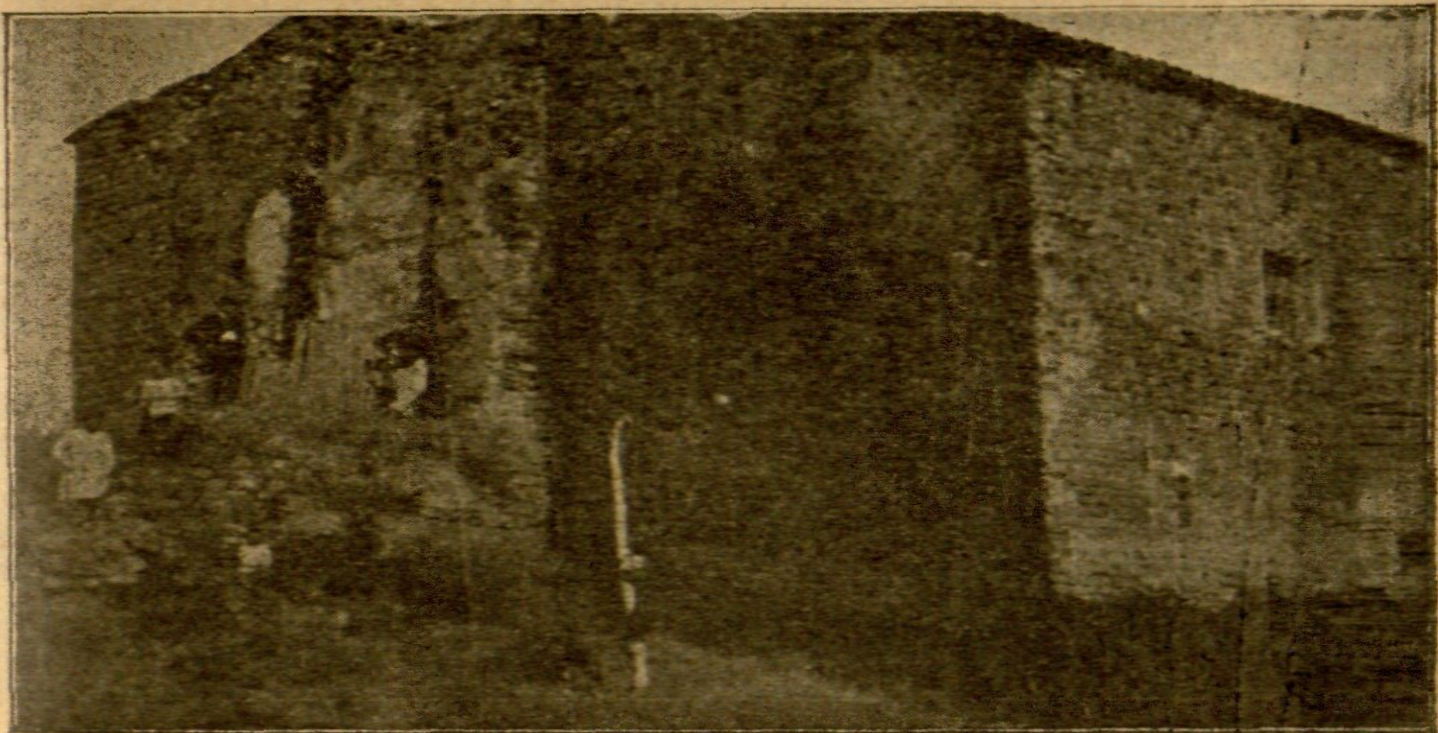
puix que s'ha de perdre molt temps deixant que la terra s'axombri.

Però molts no en fan cas i s'entenen d'una altra manera. Esperen veure venir, com se sol dir, i, pel temps que va passant, aleshores sí que prediuen el resultat del temps, i el Bde la collita, que és ço que interessa.

UB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

(Continuarà)

Palau reial vist per la banda de tramuntana i migjorn.

FETS HISTORICS

El Palau del Rei En Jaume I

A la vila de Piera, és l'admiració d'excursionistes i visitants, un palau, que per la seva antiguitat i bellesa d'arquitectura, és sumament interessant.

En una escriptura de l'any 1055, ja s'esmenta el castell de Piera o Fontanet; això fa presumir que data d'aqueix temps la seva existència, perquè en escriptures anteriors no es troba consignat el castell, i sí solament el terme.

El castell que Piera veié erigir-se al costat de l'església, va transformar-se després en Palau i fou part del patrimoni del Conqueridor de Mallorca.

En Guislabert, fill de la vescomtessa Na Riquilda i nét del comte En Borrell II, era senyor de l'esmentat castell de Piera.

Després de diversos posseïdors, el castell de Piera passà a ésser propietat del comte de Barcelona En Ramon Berenguer I, i la seva muller, la comtessa N'Almodis, va rebre del seu noble marit l'ofrena total de l'esmentat castell amb les seves pertinences.

Algú ha descregut que el gran monarca, En Jaume I, tingués Palau a Piera, però és cosa incontestable que en dit lloc n'hi havia un, com ho demostren dos documents, que es guarden a l'arxiu reial de la Corona d'Aragó, referents al susdit rei.

El primer d'ells, signat en 1265, és un manament del rei En Jaume dirigit a En Guillem de Corts i als seus, del Palau reial de Piera, preceptuant-los que constantment habitin a dit Palau i que hi tinguin dotze llits amb matalassos, i matalassos de ploma, pel servei reial.

L'altre, escrit en 1268, és la donació que féu el mateix Rei a En Guillem de Corts, de 100 sous barcelonesos, perquè tingués sempre ben acondicionades totes les teulades, cobertures i portes del Palau reial de Piera i de les cases de dit Palau.

Aquest Palau del rei En Jaume, és un casal d'aspecte antic; encara que modernament s'ha restaurat, és notada la seva vellúria.

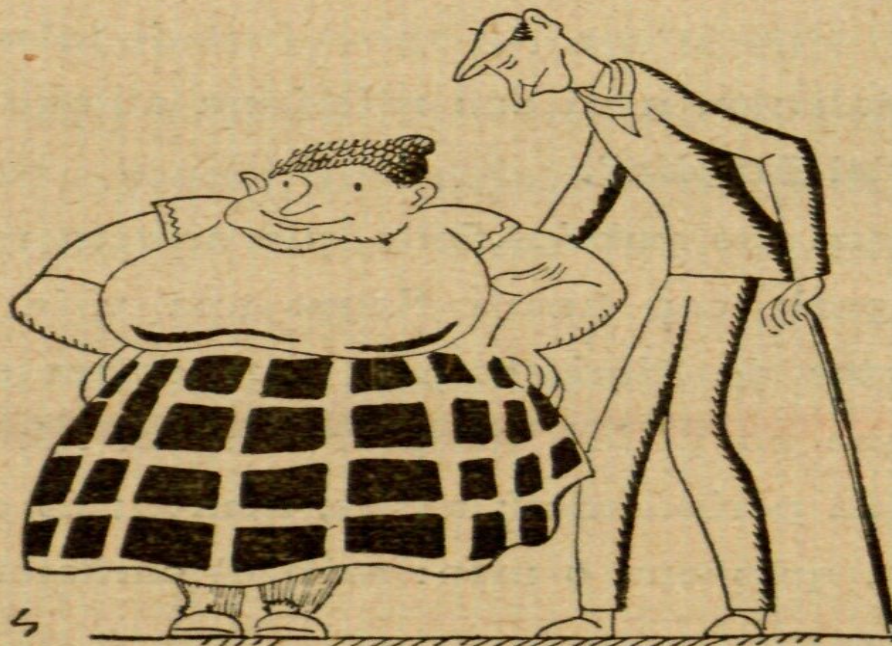
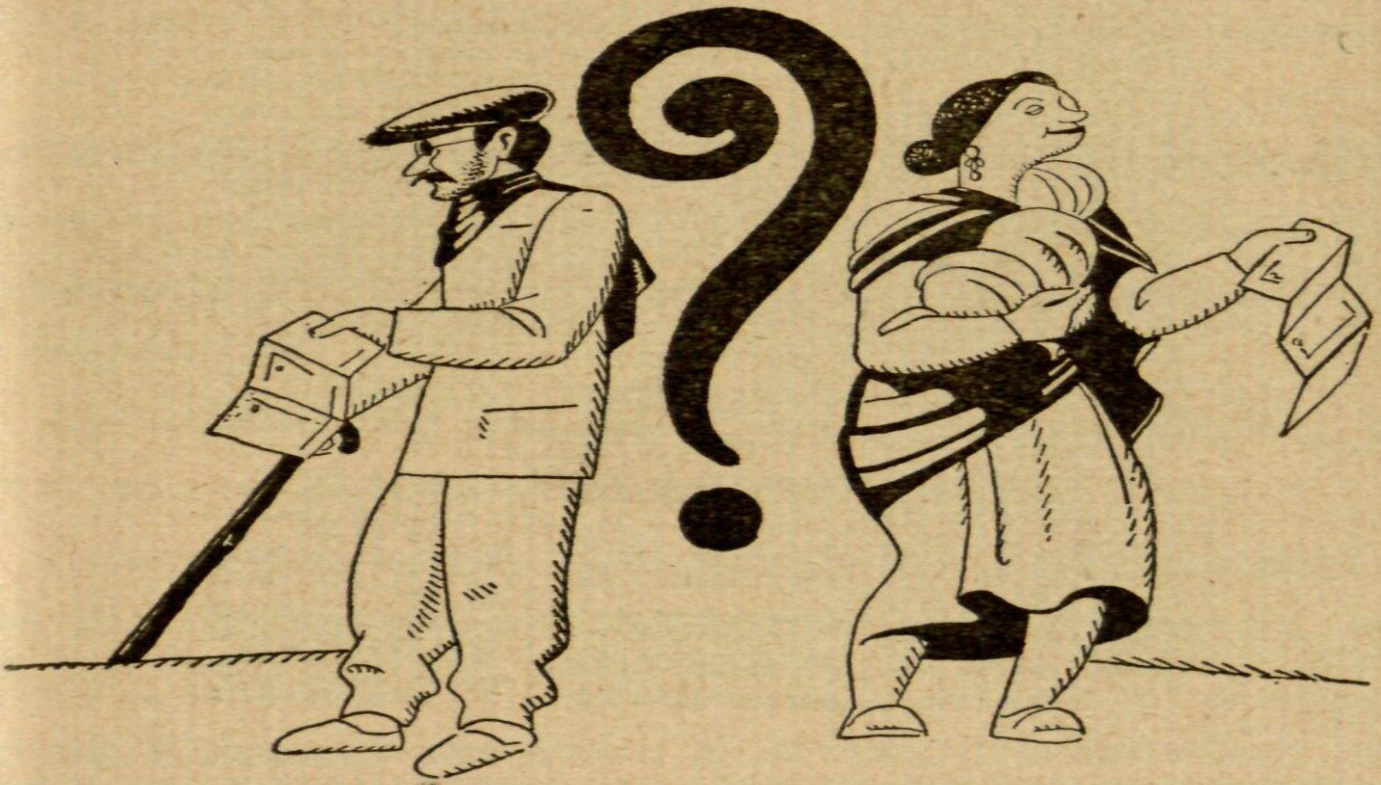
En quant a construcció, és obra massissa: més de vuit pams tenen de gruix les parets mestres; el portal rodó adovellat, amb espitlleres de llarga obertura i un i altre frontispici, de gran cabuda interior, dues finestres lleugerament artisades i un portal interior de delicada labor i d'estil ojival, són els únics detalls arquitectònics de l'històric Palau, un jorn ben honorat i avui quasi desconegut.

L'església parroquial de Piera guarda un tern de vellut vermell brodat i dues banderes; alguns creuen que és un present fet pel rei En Jaume el Conqueridor. Estudiats bé dits objectes, es treu en clar que no pertanyen al segle XIII, època de l'esmentat monarca, però no seria res d'estrany que fossin, dites coses, una espècie de record tradicional del donatiu de llibres i altres objectes que el memorat Rei féu a l'església de Piera. Aquesta donació consta al compromís contret en 1380 pel rector de Piera, de celebrar cada setmana una missa per l'ànima del rei En Jaume, per les coses donades.

Frontispici del Palau reial.

L A R I F A

Un que ha tret la grossa.

DIARI DEL MIGDIA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: JAUME I, 11

TELÈFONS: 19042 RED. I 19041 ADM.

PREU: 10 CENTIMS

MERIDIÀ

DIARI DEL MIGDIA. — En projectar aquest diari que avui passem a les mans del públic amb l'esperança de veure-hi establert, podem agitar entre dunes subjeccions igualment viables: entre un diari integral, és a dir, que sigui en un mateix primer terme tota la informació corresponent al seu període de vint-i-quatre hores, i un altre complementari, que, comptant que sembla part d'aquella informació ha estat ja aplegada pels de la nit i del matí, donés lloc preferent a les notícies reportades des de la meitatada fins al migdia.

D'aquí, ja ens decantarem decididament cap a aquesta segona solució, la qual, d'altra banda, es feia més compatible amb un diari petit, apte a ésser llegit en poca estona, en deu minuts de tramvia o de descausa, en el petit lliure de que hem generalment disposat acabada la tasca matinal i abans de començar la de la tarda.

DIARI DEL MIGDIA, doncs, un diari volgutament petit. La utilitat que aspirem a donar-li va estretament lligada a la seva brevetat, la qual, però, no exclourà res essencial ni negligirà cap dels aspectes interessants de la nostra vida col·lectiva. Encara — i això el farà no tan petit com sembla — **DIARI DEL MIGDIA**, tot el servei del públic, no donarà cap importància a la publicitat per tal de mantenir íntegres les seves vint pàgines de text. Així, infinitament allunyat pel seu volum i la seva estructura del tipus de diari corrent entre nosaltres, que sembla cercar la perfecció en l'abundor, **DIARI DEL MIGDIA** vivirà a ésser equidistant dels seus simulars d'Europa i d'aquell diari ideal encara inèdit, d'aquella fulla minims en què hem dissenyat com a remida factibilitat quotidiana alguna esparta selecta, entre nosaltres Maragall i Cambó.

Quant al nostre programa, no hem d'avançar gran cosa. La feina de cada dia l'aurà precisament. Direm només que tal i no essent el nostre diari l'òrgan oficial ni oficial de cap partit polític ni de cap agrupació, en aquesta hora tan difícil per al país i tan plena d'activitat inhàbita de negociacions, nosaltres venim a intervenir i a afirmar. A dir, comptant un deure al respecte de catalans, la nostra personalitat de catalans, sobre cada moment i cada problema. I, al cas, a combatre per algun demagògic i crida i radicalisme descompromès i castrador. La reconstrucció necessària igualment de l'exercici que de l'ordre, el qual, socialment, és indispensable fins per a enderrocar. Esferir sense contenció, sense ordre, de desfer estoriment.

A tots la Premsa la nostra satisfacció cordialíssima.

LES FINANCES, A
DIARI DEL MIGDIA

DEL MOMENT ACTUAL

DAVANT LA CRISI IMMINENT SEMBLA QUE TRIOMFARÀ LA FÓRMULA DELS CONSTITUENTS

ALBA I BÚRGOS MAZO SÓN ESPERATS A MADRID

IMPRESSIO DE MADRID la les 12. — Ha triomfat la fórmula dels constituents. Si el president del Consell de ministres pot sortir avui de les seves Aspiracions, acudirà al migdia a Palau i donarà compte al Rei de la situació plantejada.

Hom no sap encara ben bé en quina forma es tindrà la crisi. No obstant, com que els constituents no admeten altra solució que la proposada per ells, han d'ésser els constituents els qui formin la base del govern.

Així passada va dir Melquíades Álvarez que la fórmula dels constituents de obtenir ministres dels propis no pas d'altres agrupacions qualsevol.

En aquest cas, es constituïria com hem dit el govern amb cinc ministres constitucionalistes i amb una petita participació en el ministeri dels altres sectors que s'haurà escollit al seu mateix criteri.

A mig matí es parlava d'un ministeri presidit pel senyor Sánchez Guerra, amb d'altres representacions del grup. En aquest cas, es concebia un indistint dels senyors Matos, Bergamín i Melquíades Álvarez.

Aquesta nit es esperat el senyor Burgos Mazo, que ha estat cridat urgentment. Encara no se sap si el Rei obrirà un període de consultes.

Ha motivat tota aquesta agilitat política la nota dels Niberals i l'acord d'ahir

de l'Assemblea Patronal que no participessin els organismes patronals en les eleccions.

La nota del senyor Cambó, així que ha estat coneguda a Madrid, ha produït molt bon efecte.

Com sol esdevenir-se en aquests casos, ara tothom es constata.

La reunió que tenen els ministres avui, no té caràcter de Consell. Serà només un consell d'impressió sobre la manera de resoldre la situació, vistes les circumstàncies.

Es podrà dir que al migdia es plantejarà la crisi i que començarà a tramitar-se a primeres hores de la tarda.

En aquest moment ens caldrà de dir que el senyor Sánchez Guerra no ve de cap manera ésser cap del Govern. En aquest cas la solució s'ha de buscar a l'altre costat.

També es creu que el senyor Cambó, si no personalment, formarà part del govern per representació.

Els noms més probables per al nou govern, són Bergamín, Burgos Mazo, Villaverde i Melquíades Álvarez, pels constitucionalistes. En Santiago Alba (per qual demanem els seus amics que vinguin) per a la cartera d'Estat.

El ha una gran efervescència en l'opinió pública. El moment es confús, i hi ha una gran expectació per conèixer la marxa que seguirà aquesta tarda la tramitació de la crisi.

DARRER MINUT

El senyor Matos no vol parlar

Madrid, 14, a les 12. — A les deu ha arribat el senyor Matos al ministeri de l'Exèrcit per parlar amb el general Franguer. No volgué fer manifestacions als periodistes, ni a l'entorn ni a la sortida.

En aquest moment estan reunits els ministres

Madrid, 14, a les 12. — El general Franguer rebé els periodistes a la una. A les dotze següents reuní els ministres.

La impressió general a Madrid, és que inevitablement es trobarà la crisi.

CAMBÓ A MADRID

Avui sortirà vers Madrid el Sr. Cambó.

La causa pel manifest del desembre

Madrid, 14. — Amb motiu de la publicació del manifest incitant a la rebel·lió el carrer dels de desembre, hom està llocant la instrucció per la publicació d'aquest manifest.

Els defensors s'han reunit al despatx d'un d'aquests per tal de procedir conjuntament a l'estudi del sumari.

Un cop escusat el llibert d'anotacions diàries per a la celebració de la vista.

ART, LITERATURA I TEATRE, A
DIARI DEL MIGDIA

Nostra Premsa

ENTRE els reportatges que anem fent de tota la premsa de Catalunya, avui ens referirem al que porta per títol "Diari del Migdia".

Moltes seran les publicacions que anirem ressenyant; segurament, però, cap haurà tingut una vida tan breu, amb el caràcter de diari, com el que estem comentant. N'hi haurà que no poden comptar amb el número dotze en la seva vida periodística; altres, menys, és que surten cada setmana, quinzena o mes: amb el caràcter de diari, ho repetim, no cap.

En el seu primer número, que sortí a Barcelona, el dissabte, 14 febrer 1931, la primera pàgina del qual

reproduïm, feia constar: "En projectar aquest diari que avui posem a les mans del públic amb l'esperança de veure-li estimat, podíem optar entre dues solucions igualment viables: entre un diari integral, és a dir, que situés en un mateix primer terme tota la informació corresponent al seu període de vint-i-quatre hores, i un diari complementari, que, comptant que una part d'aquella informació ha estat ja servida pels de la nit i del matí, donés lloc preferent a les notícies reportades des de la matinada fins al migdia".

De manera que era, com el seu mateix nom indica, un diari que es posava a la venda al migdia.

Aquest diari era de tamany petit: 22 i mig centímetres per 31. Constava de vuit pàgines, el seu preu era deu cèntims, i la redacció i administració estaven al carrer de Jaume I, número 11.

"No és el tamany ni el gruix allò que fa un periòdic, sinó la noblesa del seu ideari i la veracitat i amplitud de la seva informació". Malgrat això, que feia constar en el seu primer número el "Diari del Migdia", tingué una existència molt migrada. Acostumada la gent a llegir el diari al matí o vespre, no s'avingué amb aquesta modalitat que volia introduir el nou diari. Així és que, mancat de l'afició del públic, després d'haver-se publicat tretze dies, finí la seva existència en 28 de febrer de 1931, amb el número 13.

A m o r

ALENS de primavera,
cantars i llum;
les roses exhalaven
més dolç perfum.

Fugint l'hivern, se'n duia
sos vels de dol,
i dins un cel puríssim
brillava el sol.

Ombrívols arbredes,
blancs jessamins;
vergers eren les serres;
les valls, jardins.

Remoreig d'aigües pures,
dolçor de mel;
p'en terra se sentien
cançons del cel.

Llavors diguí a la terra
i a lo cel blau:
—¿Per què us vestiu de festa?
¿per què cantau?

I els perfumats oratges
dins la verdor
rient me responien:
—¡Amor!... ¡Amor!...

Sentint laments i queixes,
mirí el meu cor;

quan pens lo que semblava,
tremol de por:

nàufrag de nit que troba
l'abisme obert,
donzella abandonada
per el desert,

entre befa i cadenes
vençut cabdill,
mareta vídua i jove
plorant son fill,

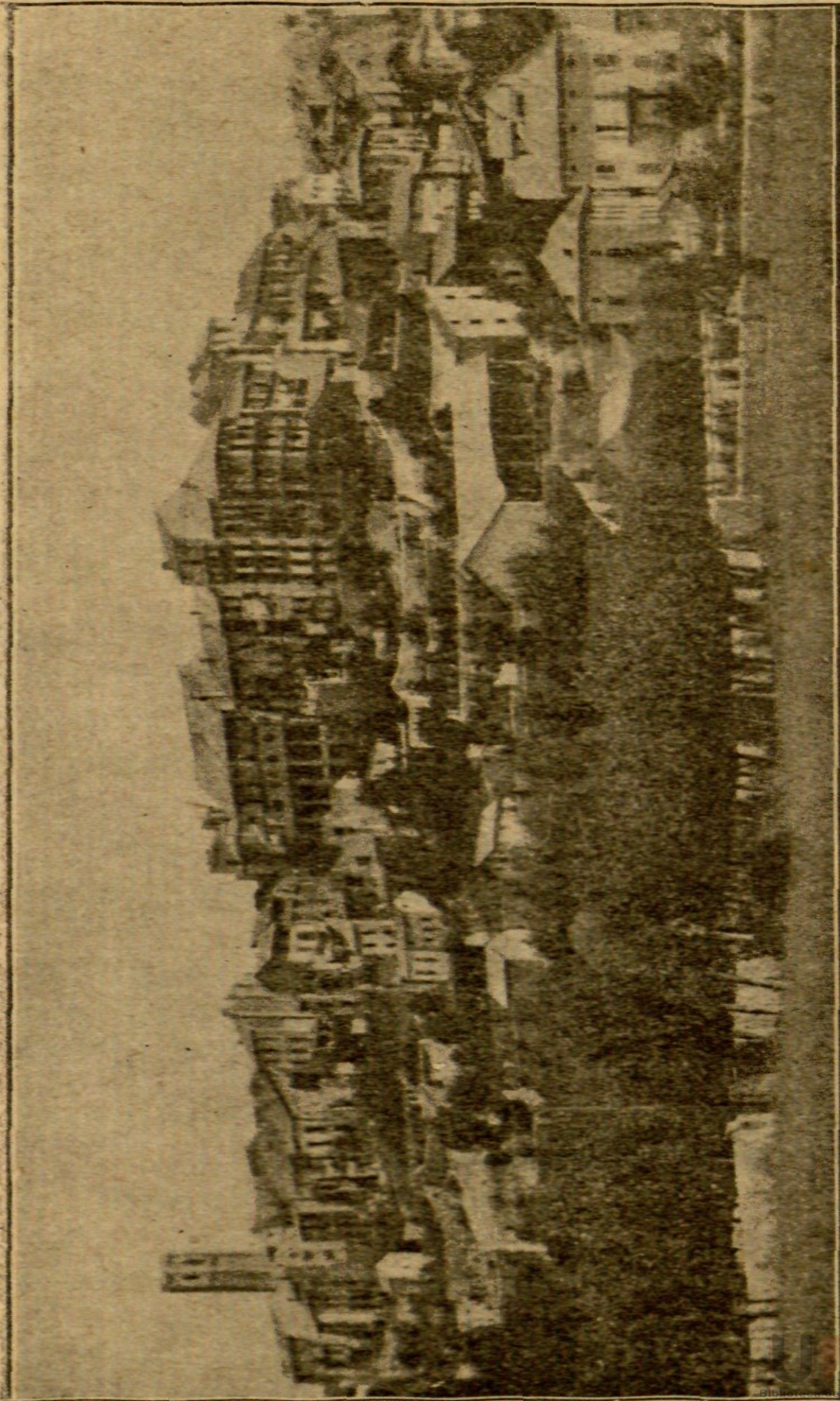
panteixar d'agonia
suplici etern,
dolor sens esperança
turments d'infern...

Llavors diguí a la terra
i a lo cel blau:
—¿ Per què mon cor s'esbrella
quan tots cantau?

I dins les aigües pures,
veus de tristor
plorant me responien:
—¡Amor!... ¡Amor!...

PERE ORLANDIS.

(Del llibre "Poesies").

Puigcerdà. - Vista general.

El llac de Puigcerdà

PUIGCERDÀ, ciutat de muntanya, frontera, bonica geogràficament, a més de 1.000 metres d'altitud, capital de la Cerdanya catalana, d'una vista panoràmica magnífica que hom pot admirar a trenta quilòmetres lluny, compta amb belleses susceptibles de justificar-la com un dels més bells indrets de la nostra terra.

Esmentarem avui el seu formós llac, tan admirat de tothom. Es troba molt aprop de la vila de Puigcerdà —d'aquí li ve el nom—; té de circuit un quart d'hora; la seva profunditat és d'uns dotze peus; rep l'aigua del riu Carol, el qual passa per dins de dita població, servint-se els veïns d'ella per a llurs usos domèstics, com també per al regatge dels horts i prats.

A l'estany de Puigcerdà, i en son centre, hi ha una petita illa; hi naveguen varies petites embarcacions, i sobre la transparència de la seva aigua, hi circulen majestuosament varis cignes.

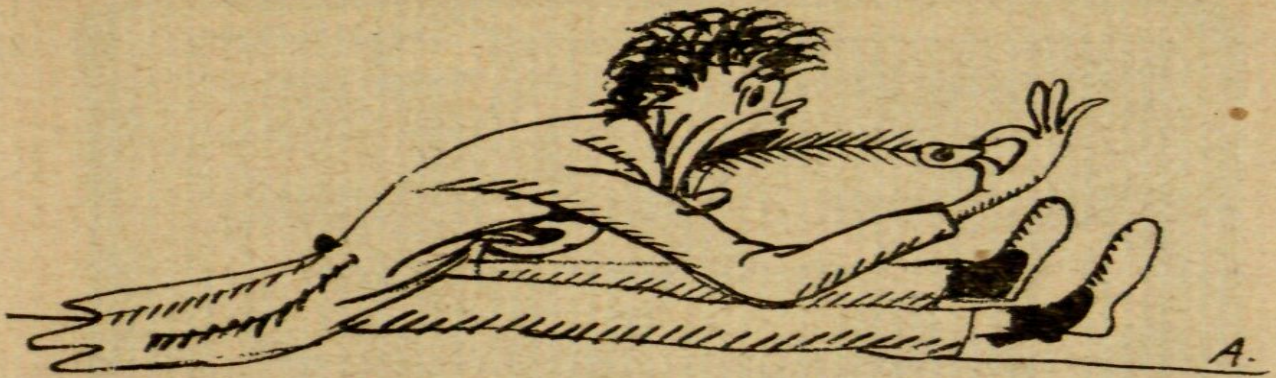

Les lluites de l'Edat Mitjana en les altes muntanyes.

Els Pireneus, teatre de les antigues invasions dels bàrbars.

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

ENDEVINALLES

Què és allò que espanta tant
que en fuig tothom a l'instant?

(La pluja)

Quasi sempre tinc deu fills,
i, és estrany, tots ells són grills.

(La taronja)

Em diuen que sóc bo i sa,
però ningú em vol tastâ.

(El sabó)

Tinc cap, tinc ull i tinc cos
i no sóc de carn ni d'os.

(L'agulla)

Quan em voleu fer servir,
els ulls m'haveu de tapar,
i la meva obligació
consisteix en mossegar.

(Les estisores)

Talaret, malaret,
no té cames i es té dret.

(El càntir)

Plora, de jove, i riu, de vella;
no és casada i té parella.

(La sabata)

Una cosa blanca, blanca,
que s'agafa i no s'aguanta.

(La neu)

Neix, creix i mor en un dia;
apa, rumia, rumia.

(El sol)

BACH DE RODA

Cançó Popular
Catalana

poc-a-poc

S.T.

Ay! a Deu ciu-tat de Vich be'n
me reixes ser crema da n'has fet penja unca va
ller lo més noble de la Plana Va leu nos Ma-re de Deu la del Rosé y la
del Carme y Sant Do min go glo ri ós Ma-re de Deu a judau nos

Ay! Adéu, ciutat de Vich,
be'n mereixes ser cremada:
n'has fet penjà un cavaller,
lo més noble de la Plana,
que per nom li diuen Bach
y al terme de Roda estava.

Valeunos, Mare de Déu,
la del Rosê y la del Carme,
y Sant Domingo gloriós,
Mare de Déu ajudaunos.

A nou hores de la nit
el destacament marxava.
S'en van dret al Colom gros,
al terme de Roda estava.
Quan n'arribaven allí
ells à la porta trucaven.

—¿Està aquí un cavaller?
voluntaris lo demanen.

—No està aquí aquest cavaller,
al Mas-nou de Roda estava.—
Quan ne foren à n'el Mas
allí à la porta trucaven.

—¿Està aquí un cavaller?
voluntaris lo demanen.

—No està aquí aquest cavaller
que al Torrent té la posada.—
Quan ne foren al Torrent
allà à la porta trucaven.

—Dieu à n'el Bach que surti
que'l Vallfogona'l demana.

—Déu los guart los meus amics,
ben vinguts sieu vosaltres.

—No som no'ls vostres amics,
ben contraris os som are.—

Quan en Bach va sentir això

—¡Trist de mí! penjat som are.—

Tan prompte com va sê à baix
fortament l'agarrotaven,
y à la cua del cavall
ciutat de Vich lo portaven.

Quan à Vich lo van tenir
la sentència li dictaven.

—Aném à avisâ'l Domé,
el Domé de Santa Clara,
que vinga a confessâ En Bach,
que siga al peu de l'escala.

Anéu a avisâ'ls fusters,
fusters y mestres de cases.

Que vagin a fer les forques
al cap de les Devallades.

El Domé fa de resposta
que'l seu cor no li bastava.

En responen els fusters
que no tenen fusta obrada.

Va respondre'l General:

—Farém aterrà les cases.—

Espatllen molt candeleros,
també les lleties de plata.

Ja respongué lo Noy Ros:
—No hi haurà prou fusta encare.
Ja'n respongué lo Xirola:
—Veniune à buscar à casa,
que tanta com n'hi haurà
tota serà per vosaltres.—
Van a visità al Domé,
Domé de les Devallades,
que vinga à confessà En Bach
que la vida se li acaba.
Ja'n varen fer unes crides
que tots los postals se tanquin.
Quan los portals son tancats
lo perdó ja n'arribava
Ja l'empresonen y el lliguen
y à la forca l'emportaven.
Quan es al peu de la forca
Ja'n va dí aquestes paraules:
—Del que't suplic, General,
si'm daràs terra sagrada.
—No te n'espantis, no, Bach,
que ja te'n serà donada.—
Quan es à dalt de la forca
treu una capsà de plata:
diu que la fassin à mans
del Pare Ramon del Carme.
—Ell era'l meu confessor,
la tindrà per recordansa.
A mi no'm raca'l morir
ni'l ser la mort afrontada.
Si no tres filles que tinc,
totes tres son encartades,
i no poderlas deixar
totes tres enmaridades.—
Les tres filles que tenia
als peus se li agenollaven.
—Aixequeus, les meves filles,
de Déu sigau perdonades.
No'm matan per ser traidor,
ni tampoc per ser cap lladre,
sino perque he volgut dir
que visqués tota ma patria.

Rondalla

EN XIXANET

EN Xixanet era un noi petit, petit, i tot ple eixurit. Un dia sa seua mare, que era una pobre viuda ben pobre, me li diu:

—Té, aquí tens es citrill: vés-me a cercar una grossa d'oli; emperò no t'aturessis pas a sa plaça a jugar a baletes, que es bailets te trencarien es citrill, i poc hi ha més diners que aquests sis cortos en tot casa.

En Xixanet pren es citrill i es sis cortos, i se n'hi va corrent.

En anar, poc s'hi va aturar a sa plaça, per més que sos companys el cridessin; emperò a sa tornada, quan ja duia es citrill ple, no se'n va sebre estar. Deixa es citrill en terra i se posa a jugar a baletes.

Tot jugant jugant, una baleta toca es citrill i me li trenca.

En sent a câ seua, sa mare enquimerada de veure que torna amb ses mans buides, me li crida:

—Així te n'anessis al dimontri!

Es dimoni, en sentir-ho, se n'hi va corrents, i se'n porta es noi.

Llavors, sa mare, que no ho volia fer tan fort, se'n corre a sa capella i se posa a cridar, tot agafant sa imatge de sa Mare de Déu per ses faldilles.

—Mare de Déu d'es Socors! Correu, ajudeu-me, que es dimoni se m'emporta es meu noi!

I vet aquí que sa Mare de Déu se'n baixa de l'altar ben de pressa; tan de presa, que encara va trobar es dimoni a mig carrer, i amb un bastó rodó, que va agafar de darrera la porta vinga pergar-li, vinga pegar-li: tant, que fins li va trencar ses banyes.

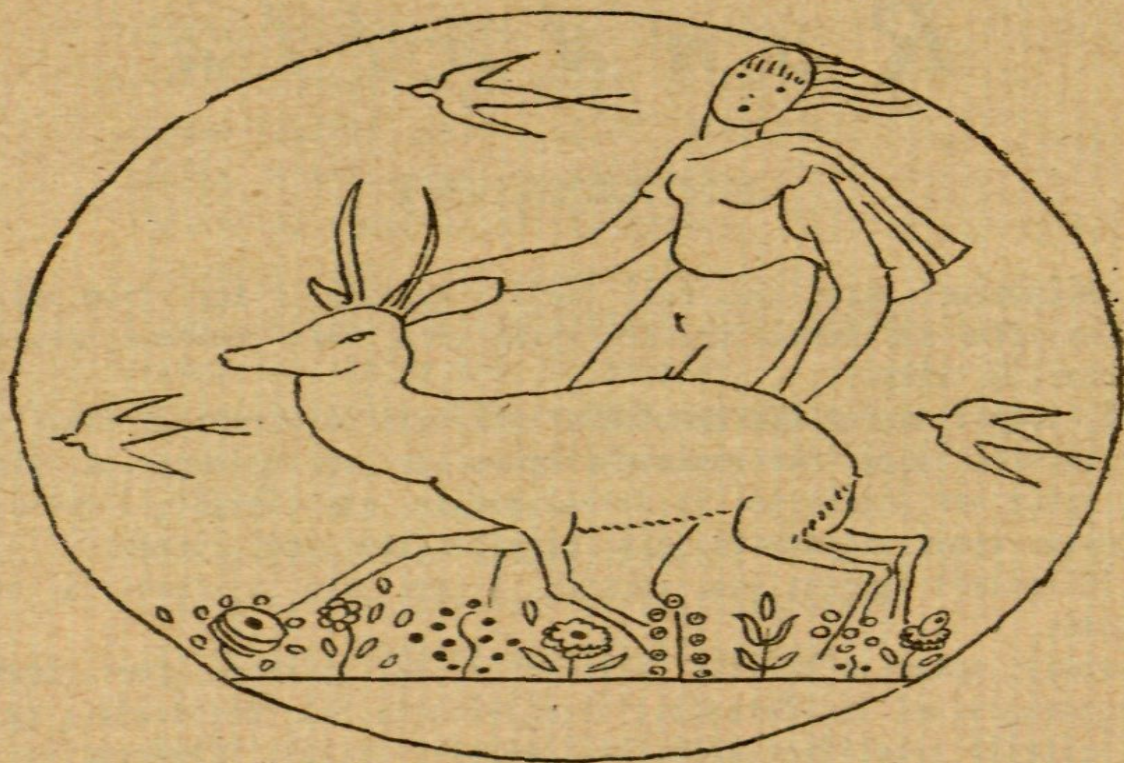
Llavors es dimoni deixa en Xixanet i arrenca a córrer, que no va parar fins a ser a l'infern.

I conten que, quan es altres dimoniets el veren arribar tot esborniat, mal parat i sense banyes, li preguntaren:

—D'on véns?

I ell va respondre:

—De Tossa!

Dues popularíssimes locucions

TOTES les locucions que tenen més popularitat, duen, de prop o de lluny, el seu significat més o menys versemblant, de més o menys originalitat; les dues, però, que anem a explicar, etimològicament de la ciutat de Manresa, es distingeixen per totes dues coses, i amb el transcurs dels temps han arribat a tal grau de divulgació, que ja no hi ha poble ni poblet a les contrades catalanes que es desconeixin les que expressen que una cosa és dubtosa o exagerada. *Entre Tots Sants i Manresa*, i la que ha evolucionat tant des de la seva divulgació primitiva fins avui, en què se li dóna, per un general, un significat distint al del seu origen. *Tants caps, tants barrets*, sembla que signifiqui, que tants caps, tants pensars, que no hi ha unanimitat; mes, com es veurà, no és aquest el veritable significat de la locució.

ENTRE TOTS SANTS I MANRESA

¿Qui, que mai no hagi usat aquesta locució, en voler expressar que un fet no és cert, o que ofereix dubte?

¡Això ha passat entre Tots Sants i Manresa!

Siga'ns permesa abans una petita aclaració a la confusió en què es té a Manresa a una de les partides més significades de la ciutat.

Equivocadament consta en els llibres oficials de la mateixa, que la partida en el camí "reial" a Calaf, a cosa de quilòmetre i mig, és la de "Els Cossos Sants", quan precisament la dita partida era la de "Tots Sants", equivocació que ve ja de molts anys.

En la partida que ens ocupa hi havia una capelleta dedicada a "Tots els Sants". Durant la guerra de la Independència havia estat enderrocat l'altar que ocupava tota la capella, o sigui, que aquesta desaparegué perquè no servís de catau a malfactors. Era això en 1819, i després, reconstruïda que fou, hi col·locaren una Creu.

Un dia es va contar un succés que va fer interessar a tota la ciutat, i ja ni cap persona va posar-lo en dubte, malgrat les proporcions fantàstiques del contista; heus aquí, però, que al cap de temps, va saber-se la veritat, i era aquesta: que tot havia estat invenció d'un tranquil, i com que aquest tranquil vivia en una caseta entre la capella de "Tots els Sants" i Manresa, quan algú contava algun fet una mica dubtós o bé exagerat, tothom, ja se sabia, això deu haver estat, deia, entre Tots Sants i Manresa.

TANTS CAPS, TANTS BARRETS

No és un secret per ningú la part principalíssima que la ciutat de Manresa va prendre en la memorable jornada del Bruc, en la guerra de la Independència. Tothom sap que durant els successos de l'any vuit, els nostres patriòtics pagesos, tots ells fe i entusiasme, estaven sempre a l'aguait contra els que anomenaven "gabatxos" i que,

per poc que els que anaven dispersos, després de la derrota, es possessin a tret, prop del tros en les treballades on guanyaven el pa de cada dia, l'encaro o trabuc cuidava de fer la feina, i després la pala-fanga i el xàpol eren els encarregats de cavar la fossa a l'odiat francès.

Eren a la clotada encara avui coneguda per "Les Arnaules", uns pagesos de les Codines, i a l'hora de la "beguda", estaven alguns discutint del gavatx i de les tunyines que anaven rebent després de la victòria del Bruch. L'un deia que si n'havia escabetxat tres, que si quatre l'altre, mentre un tercer que fangava en una vinya propera res no deia, amb estranyesa dels seus col·legues. Com que llavors va establir-se una mena de competència de qui més destrosses havia fet de gabatxos, els semblava impossible que l'Ignasi (així s'anomenava), tot foc i patriotisme, res no els contés, fins que un dels estranyats va decidir-se cridar:

—I tu, Nasi, quants n'has mort de francesos? Es veu que no t'arrisques tu; que és que et fan por?

—No; jo, com vosaltres i els altres, he fet el que he pogut. Quan pleguem del tros anirem cap a casa meva, farem el trago i us explicaré el que m'heu preguntat.

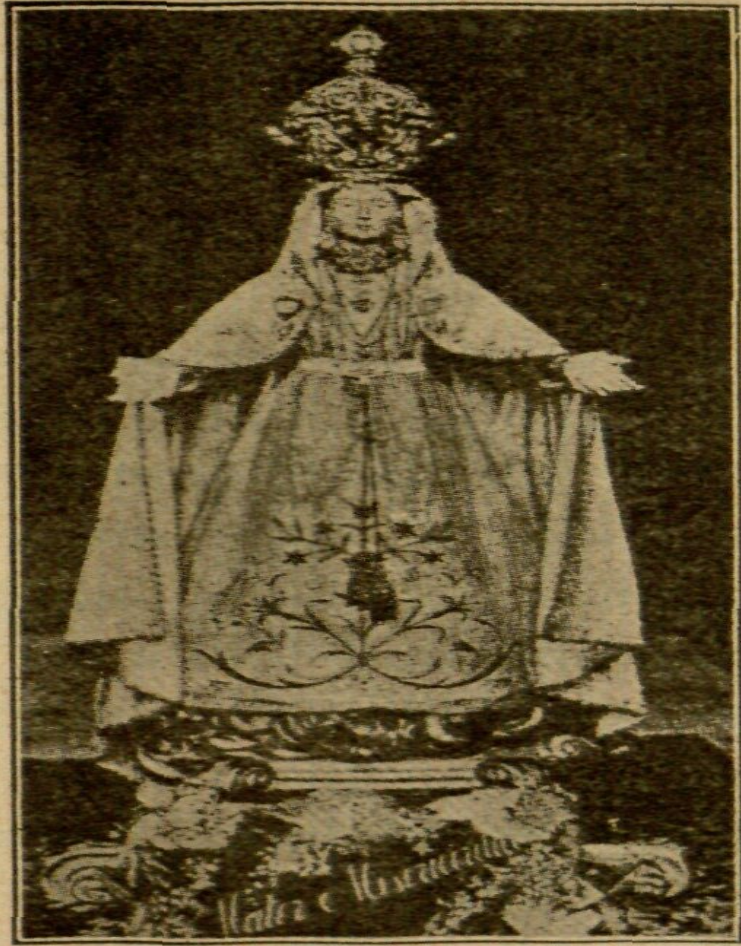
Efectivament, quan plegaren de la treballada, tots junts anaren a casa de l'Ignasi, una de les primeres del carrer de Sant Bartomeu, i allí, després d'haver fet un rago, l'Ignasi, tot asseient-se, va explicar que n'havia quintat qui-sap-los, de gabatxos, i havent fet aixecar els seus companys, els introduí al celler, on tenia una caixa de les que abans es regalaven a les núvies, l'obrí i restaren al descobert bon nombre de tronats barrets. Davant d'això, els admirats pagesos preguntaren al "Nasi":

—Bé, i què?

—I què? —contestà— no em preguntàreu quants gabatxos havia jo escabetxat? Doncs, *tants caps tants barrets*.

O sigui, que havia mort tants francesos com barrets tenia a la caixa.

ANTONI ROCA FÀBREGAS.

Imatge de la Mare de Déu de la Misericòrdia.

Santuari de la Mare de Déu de la Misericòrdia, de Canet de Mar

ANTIGAMENT poca gent habitava en la vall i ribera de Canet, degut principalment a les freqüents incursions dels pirates.

A mitjans del segle xv les cases de la vall passaven de 30 i pertanyien a la parròquia de Sant Iscle de Vallalta. Llavors els habitants de la vall de Canet acudiren al Bisbe de Girona, Jaume de Cardona, i li demanaren permís per a edificar una església a la vall. A 30 de maig de 1461, donà als de Canet l'autorització demanada. Aquest temple fou bastit apartat de la mar per estar lluny de corsaris i enemics de la fe, i dedicat a Sant Pere i Sant

Pau; i en ell, a més de l'altar dels titulars, fou alçat un altar a la Mare de Déu. No consta, de cert, la procedència d'aquesta primitiva imatge de la Mare de Déu. Els canetencs li tingueren aviat molta devoció. Feien cremar una llàntia davant del seu altar, li ofrenaren joies, i tots els dissabtes li cantaven la Salve.

A mida que anaven passant els anys, augmentaven les cases de la vall i ribera de Canet; a mitjans del segle XVI, eren ja 180. El Bisbe de Girona, Benet de Tocco, facultà als de Canet per a alçar un temple nou, a 31 d'agost de 1579. La nova església, dedicada a Sant Pere, Sant Pau i Sant Benet, fou beneïda en 1591, i a ella foren traspasats tots els privilegis de l'església antiga. Com que els canetencs tenien Sant Pere i Sant Pau en l'església nova, resultà que a l'antiga, principalment, hi anaven a venerar la Mare de Déu. Al principi, la Mare de Déu no tenia pas un títol especial. Sembla que el primer de donar el nom de Verge de *Misericòrdia* a la nostra Mare de Déu fou un dels ermitans que tenien cura de l'antic temple parroquial, per l'any 1660. El nom caigué bé a la vila i a la comarca. Oficialment apareix aquest títol de Verge de *Misericòrdia* a l'any 1680, en el decret de Visita Pastoral del Bisbe Fr. Sever Tomàs Auter.

Ràpidament cresqué la devoció a la Mare de Déu de la Misericòrdia. Es féu, l'any 1700, una casa per a l'ermità. Es celebraven funcions lluïdes. Cada dia pujaven més devots a visitar la Mare de Déu.

Arribà l'hivern de 1702-1703, que fou extremadament sec. Els de Canet, el dia 23 d'abril, pujaren al Santuari en processó a peu descalç, portant el Sant Crist cobert amb un vel negre, i retornaren a la vila portant a la parròquia la imatge de la Mare de Déu, que hi quedà a la veneració pública; al cap de poc caigué una pluja abundant i suau, que fertilitzà les terres. El dia 28 d'abril

de 1703 es reuní el Consell, i després de deliberar llargament resolgué per unanimitat proclamar la Mare de Déu de Misericòrdia patrona de Canet, i votaren, oferiren i prometeren en nom dels presents i esdevenidors celebrar una

**GOIGS DE
SENYORA DE**
venerada en sa
sa Capella nova
lo térme de

**NOSTRA
MISERICORDIA**
antigua Imatge, en
y nou Camaril en
Canet de Mar.

Cantem ab goig singular
tots units ab gran concordia.
Mare de Misericordia
vullaunos sempre ajudar.
De Santa Ana, y Joaquin
nasqueren bella azuzena.
sense lletgesa ni crim
mes resplandent que una Estrella.
Deu vos vá galardonar.
de tot vos doná victoria
Mare de Misericordia, &c.
Lo parainfo Gabriel
Aurora bella, y hermosa.
vos portá de allá del Cel
una embaixada dichosa
dient se ha de encarnar
en Vos lo Rey de la Gloria;
Mare de Misericordia, &c.
Vos parireu sens dolor
aquell Roy de las alturas
Jesus nostre Redempor.
restant Verge. Mare y Pura.
los Angels varen cantar
ja está fora la discordia:
Mare de Misericordia, &c.
Reys y Pastors adoraren
vostre Fill ab molt amor.
lliberals li presentaren
dons de Mirra, Encens, y Or,
tingueren goig sense par
com diu la sagrada Historia:
Mare de Misericordia, &c.
y Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix.

Resucitat vostre Fill
tingueren gran alegria
lo cual com à clar Espill
resucitá al tercer dia.
anantvos á visitar
ple de resplandors de Gloria.
Mare de Misericordia, &c.
Com á Paloma amorosa
en lo niu celestial,
mes bella que brillant rosa
volareu sens sentir mal.
ahont los Angels sens cesar
cantant motets ab concordia;
Mare de Misericordia, &c.
Al alligit navegant
que os reclama nit y dia,
siauli sempre ajudant
Sagrada Verge Maria,
de infiels lo vullau guarda
essent sempre sa Custodia,
Mare de Misericordia, &c.
Los de Canet son dichosos
en tenir tal Advocada
curau malalts, y febreros
guardaulos de pedregada,
guerra, pesta y mal passar,
y daunos á tots la Gloria,
Mare de Misericordia, &c.
Quant sens baja de acabar
esta vida transitoria,
Mare de Misericordia
vullaunos sempre ajudar.

OREMUS.

Concede nos famulos tuos, quæsumus Domine Deus, perpetua mentis, & corporis sanitate gaudere, & Gloriosa beata Maria semper Virginis intercessione à presenti liberari tristitia et aeterna perfrui letitia. Per Christum Dominum nostrum. Amen

Et digni efficiamur promissionibus Christi.

MATARO: Imprenta de Joseph Abadal. 1867.

festa el diumenge després de la Nativitat de Nostra Senyora.

Aquest Vot de Vila s'ha vingut complint oficialment fins a l'any 1930. Amb aquest Vot el patronatge de la Mare de Déu de la Misericòrdia quedà consagrat d'una manera pública i solemne.

Anava creixent l'esplendor del Santuari. En 1713 s'adquirí un tros de terra. Els administradors consideraven que la imatge antiga resultava massa petita per a l'altar nou que es construï, i encarregaren una imatge nova a Barcelona. Fou executada per l'escultor Josep Font, i beneïda pel P. Antoni Minuart, monjo de Sant Agustí. La nova imatge fou col·locada en el seu altar el dia 7 de setembre de 1732.

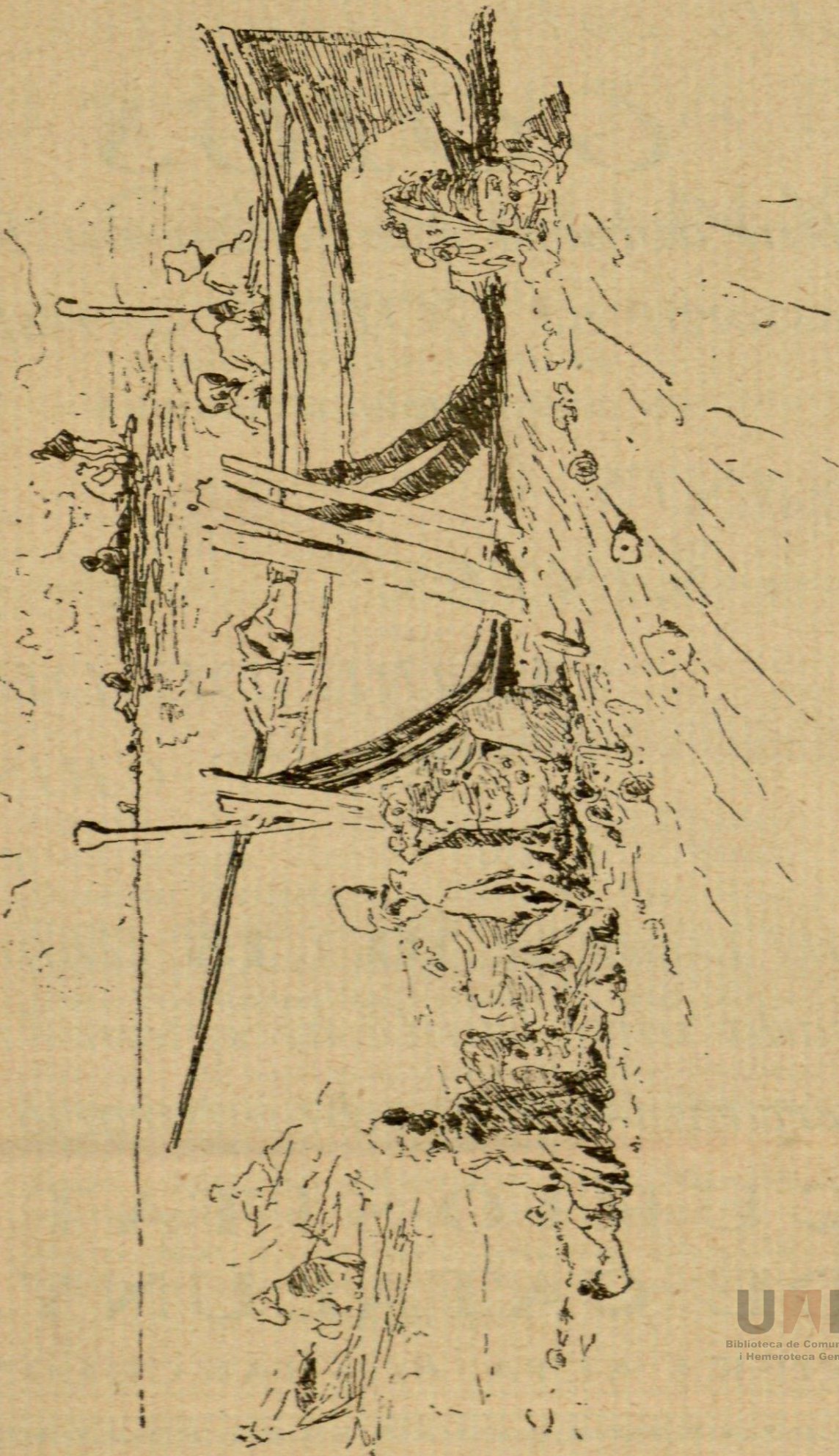
L'abundància de devots que de totes parts acudiren a postrar-se davant de la Mare de Misericòrdia, va fer concebir la idea de bastir-li un temple nou, més gran i més ric. Fou posada la primera pedra el dia 31 de gener de 1853. El nou temple fou construït amb molta sumptuositat. A 7 de setembre de 1857 fou inaugurat pel Bisbe de Girona, Florenci Lorente i Montón.

El dia 3 de novembre de 1907, el Bisbe de Girona, Illm. Dr. Pol, consagrà el temple de la Misericòrdia. I el dia 10 de novembre del mateix any 1907, després d'unes solemníssimes festes de preparació i amb assistència d'incomptables personalitats, el Bisbe Francesc de Pol, en nom del Capítol Vaticà, coronà la Verge de la Misericòrdia.

JOSEP COMERMA, PREV.

De la nostra Maresma.

De la nostra Maresma.

Als colleccionistes de

GOIGS

*fem avinent que tenim un bon
assortit de GOIGS, correspo-
nents a:*

SANTS

SANTES,

MARE DE DÉU

SANT CRIST

etc.

*als preus de **10** i **15** cèntims
cada un, —també acceptem l'in-
tercanvi— en l'Administració de*

CURIOSITATS

DE CATALUNYA

RIERA ALTA, 61. - BARCELONA